

Monok István 70 (2026)

Rozsondai Marianne

Szegedi működéséről tudtam, ezért azt hittem, hogy Monok István szegedi születésű, mint jómagam. Aztán kiderült, hogy Zalamerenyéről való. Olyan megkapóan vall szülőhelye hatásáról annak könyvkultúrájáról írott művében (*A könyv és az olvasás Zalamerenyén 1746–1846*, Bp., Eger, Kossuth, EKE, 2021).

Emlékezetes az a nap 1991-ben, amikor a *Magyar Könyvszemle* szerkesztőbizottságában megkezdtem munkámat, és a Ménesi úton az Eötvös Kollégiumban Kókay György főszerkesztő szobájában először ültünk együtt egy megbeszélésen. Az elkövetkező 30 évben rendszeresen találkoztunk a szerkesztőbizottságban; s közben Monok István lett a főszerkesztő.

Monok István sokoldalú, tervekkel teli, tevékeny, vezetésre termett ember. 1999-től 2009-ig az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) főigazgatója, 2013. július 1-jétől a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának (később: Könyvtár és Információs Központ = MTA KIK) főigazgatója. Emellett mindig több funkciót is betölt, egyetemi oktató, tanszékvezető, külföldön vendégtanár stb. A 15–17. század könyv- és olvasmánytörténetét, a 16–17. század magyar művelődéstörténetét és a régi magyar irodalom történetét kutatja és oktatja. Széchényi-díjas (2011).

Az MTA Könyvtárából 42 év szolgálat után mint a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye osztályvezetője 2010 végével mentem nyugdíjba. István tehát hivatalosan nem volt soha a főnököm, de valahogy mégis sokszor igazgatott. Ügyesen tudja nyomás alá helyezni az embert. Így volt *A magyar könyvkötés a gótikától a művészkönyvekig* című könyvemmel is. 2019 nyár elején István megkérdezte tőlem, hogy mikor fejezem már be a magyar kötésekről készülő könyvemet. Mondtam, hogy körülbelül kész. Közölte, akkor július 8-án fél 2-kor megyünk a Kossuth Kiadóba megbeszélni a megjelenés részleteit. Szólni sem tudtam a meglepetéstől a rá jellemző határozottan kijelentett pontos időpont miatt. Szeptember 2-án átadtam a kéziratot, és december végén megjelent az 540 oldalas, fólió méretű könyv. Hálát éreztem István iránt, hogy ilyen gördülékenyen intézte ezt az ügyet is, jóindulatú nyomás alatt tartva engem.

Boka László interjújában a 60 esztendőös Monok Istvánnal (Helikon.ro irodalmi portál 2016/16) maga István úgy nyilatkozott, hogy „szorgalmas voltam, azt hiszem, mindig is”, és hogy „megtanultam gyors-olvasni”. Tegyük hozzá: gyorsan és sokat írni is. Nagyon sokat.

Az olvasás talán az erudíció megszerzésének legfőbb eszköze. Ezért izgalmas az olvasmánytörténeti vizsgálat, például, hogy a felsőbb politikai döntéshozók milyen erudícióval rendelkeztek egy-egy adott korban. Ez a tárgya *A művelt arisztokrata* (Bp., Kossuth, 2012) című könyvének, amelynek alapja Monok István 2011-ben megvédett akadémiai doktori értekezése.

60. születésnapjára (*MONOKgraphia, Tanulmányok*, szerk. Nyerges Judit, Verók Attila, Zvara Edina, Bp., Kossuth, 2016.) Jankovics József írta az egyik köszöntést. Találón jellemzi az ünnepeltet: iniciátor, kreátor, fundátor, koordinátor és diszpenzátor, s ki is fejté ezt részletesen, tényszerűen adatolva.

Főszerkesztői működése idején egy Nemzetközi Tudományos Tanácsadó Testületet is kapcsolt a *Magyar Könyvszemle* szerkesztőbizottságához Amsterdamtól Oxfordon, Párizson és Rómán át Gyulafehérvárig és Kolozsvárig.

Sokat tett a corvina-kódexek és kiállítások érdekében. 2002. november 15-én, Modenában nyílt kiállítás (Biblioteca Estense, ahol 15 corvina-kódexet őriznek). Az ezt dokumentáló könyv magyarul és olaszul is megjelent: *A holló jegyében*, szerk. Monok István. (Bp., Corvina, OSZK, 2004). A kiállításra népes magyar csapat utazott Modenába, István szokásos remek szervezésében egy kisbusszal (ezt ő maga vezette) és személygépkocsival (Ottó, az OSZK sofőre vezette) Szögi Lacit (az ELTE EK akkori igazgatóját) és engem szállítva Bélával. Máig boldogan emlékszem arra a felejthetetlen három napra. Álomszerűen zajlott. Már hazafelé autózva késő este, egyszer csak megszólalt Ottó telefonja, s István Budapestről érdeklődött, hogy mi hol járunk. Bécs alatt – hangzott Ottó gyors válasza – holott pár perce épphogy átgurultunk az olasz–osztrák határon.

Münchenben a Bayerische Staatsbibliothekben 2008. november 19-én nyílt corvinakiállítás. Ennek dokumentuma a *Supplementum Corvinianum* sorozat I. kötete (*Ex Bibliotheca Corviniana, Die acht Münchener Handschriften aus dem Besitz von König Matthias Corvinus*, Hrsg. von Claudia Fabian, Edina Zsupán, Bp., OSZK, 2008.). Ezt is, mint a modenai kiállítást, egy budapesti közös olasz–magyar, ill. német–magyar konzultáció előzte meg. De volt egy megbeszélés akkor a müncheni Magyar Intézetben is. Münchenbe Zsupán Edinát és engem István vitt ki autóval. Most is ő vezetett. Útközben az egyik pihenő ürügyén ebédre is meghívott bennünket. Ez a müncheni utazás, a megbeszélések, a kiállítás is maradandó élményem. Bámultam, hogy István milyen gördülékenyen, látszólag könnyedén szervezi meg ezeket a nemzetkö-

zi találkozásokat. Nagyon jól tájékozódott, nemcsak az utakon, hanem szellemi/tudományos téren is.

Güssingbe (Németújvár) kollégáimmal, Horányi Károllyal és Láng Klárral vitt el bennünket 2019 szeptemberében. Egy kicsit körbe is néztünk ott, s nem csak a Ferences Könyvtár (benne a Batthyányak könyvtárával) volt a cél, ahol Klári fényképezte a könyveket. Hazafelé megálltunk Vasváron, hogy a legrégebb magyar alapítású domonkos kolostorban megnézzük a Domonkos Rendtörténeti Gyűjteményt. Ezzel régi titkos vágyam teljesült. István váltotta meg mindannyiunknak a belépőt. Mikor visszaültünk az autóba, azon gondolkoztam, hogy István vajon gondolatolvasó, vagy ő is csak útba akarta ejteni a Domonkos Rendtörténeti Gyűjteményt. Bizonyára a régi könyvek iránti érdeklődés jelenti a közös nevezőt. De több is, a barátság és a kölcsönös tisztelet.

Kívánjuk, hogy erőben, egészségben munkálkodj továbbra is a hazai könyvkultúra és könyvtörténet javára. Legyen örömteli a jövődöd, bővelkedve eredményekben és megérdemelt sikerekben!